

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

Nr. 843.860

Maandoverzicht no. 9 - 1966

(Tijdvak 1-9-1966 t/m 30-9-1966)

I N H O U D

	Blz.
<u>I. Communisme Internationaal</u>	
Joegoslavië in beroering	1
Het Vierde Plenum, 1-3 juli 1966	2
Een complex van problemen	5
Het nationaliteitenprobleem	9
Nieuwe wegen	10
<u>II. Activiteiten van de communistische partij Nederland</u>	
Communistische wethouders	12
Waarheidsfestival	13
Houding van de CPN t.a.v. de andere CP-en	14
De CPN eist verbod van de Boerenpartij	17
<u>III. Activiteiten van de communistische hulporganisaties</u>	
ANJV-activiteit tegen bezuiniging	18
Israëlische pluim voor het ANJV	19
Protesten tegen vrijlating van Lages	20
<u>IV. Andere groeperingen</u>	
Jongerencomité Vietnam	23
Actiegroep Vietnam	24
De kwestie Vietnam in de ICDP	24
Vietnam aanleiding tot crisis in de Pugwash-beweging	25
Trotskistische activiteiten inzake Vietnam	26
Een nieuwe linkervleugel in de PvdA? (Trotskistisch)	27
Acties tegen NAVO-vestiging in de Benelux	28
<u>Overzicht buitenlandse reizen</u>	30
<u>Stakingsoverzicht september 1966</u>	32
<u>Agenda</u>	33

HOOFDSTUK I

COMMUNISME INTERNATIONAAL

Joegoslavië in beroering

In de zomer van dit jaar hebben zich in de interne verhoudingen in Joegoslavië zulke ingrijpende wijzigingen voorgedaan, dat men gevoegelijk zou kunnen spreken van een nieuwe revisionistische doorbraak.

Met de verwijdering van twee topfiguren uit het partij- en staatsapparaat, en in verband met hun rol in een opzienbarend staatsveiligheidsdienstschandaal, lijkt althans een zware hindernis te zijn weggenomen voor een effectieve doorvoering van de politieke en economische liberalisatie, waarvoor het licht al jarenlang afwisselend op groen en rood heeft gestaan. Er is in elk geval een conservatieve machtsgreep door voorkomen.

Uit hetgeen begin juli aan de dag is gekomen tijdens de zitting van het Centraal Comité van de Joegoslavische Partij op Brioni, blijkt dat , een van de machtigste mannen na Tito en sinds jaren aangeduid als diens vermoedelijke opvolger, gepoogd heeft de voorwaarden voor zijn verdere carrière te forceren door - als organisatiesecretaris van de partij - medestanders te doen benoemen op alle belangrijke posten in de partij en de regering en door - als organisator van de staatsveiligheidsdienst - zijn tegenstanders onder contrôle te brengen. Het is hem daarbij niet te doen geweest om louter macht, maar om macht in een politieke en sociaal-economische constellatie die wezenlijk zou gaan verschillen van het sinds lang geprojecteerde "revisionistische" systeem. Hij heeft duidelijk de opzet gehad de ideologie en de staatskundige, partijpolitieke en sociaal-economische denkbeelden van de richting Tito- tegen te houden en met zijn eigen meer conservatieve, op partijdictatuur en centralisatie gerichte ideeën te verdringen. Vandaar dat hem machtsmisbruik en "fractievorming" is verweten.

Dat bij dit alles gepoogd heeft zich in het geheim van de steun van Moskou te verzekeren, is een vermoeden dat (begrijpelijk!) nog niet openlijk is uitgesproken, al is hij er wel reeds van beschuldigd ook in het internationale vlak een afwijkende politieke lijn te hebben voorgestaan. Wanneer men echter bedenkt, dat hij Tito's politiek

met betrekking tot het Westen stelselmatig heeft gesaboteerd, dat hij Tito in 1962 (in een periode van toenadering tot het Sowjetblok) naar Moskou heeft vergezeld en daar werd voorgesteld - en door de Sowjetleiders aanvaard - als Tito's opvolger, en dat hij, tenslotte, de leiding heeft gehad over de Joegoslavische delegatie naar het XXIIIe CPSU Congres (waar in besloten kring toespelingen zouden zijn gemaakt op zijn nabije overwinning) kan men wellicht ook in deze richting nog verrassende onthullingen verwachten.

Het Vierde Plenum van het Centraal Comité beroorde hem met één slag van al zijn illusies.

Het Vierde Plenum, 1-3 juli 1966

De openlijke aanval op en zijn machtsinstrument, de SDB *), werd ingezet in juni 1966, nadat Tito in het voorjaar bij herhaling bitter had geklaagd over tegenwerking tot in de top van de partij, over moeilijkheden en strubbelingen bij de doorvoering van economische hervormingsmaatregelen, over gebrek aan discipline en verantwoordelijkheidsgevoel bij de hogere partijkaders en over nationalistische tegenstellingen die rampzalige vormen dreigden aan te nemen.

Het waren reeds vaak gehoorde klachten geweest. Uit uitingen van moedeloosheid en smeekbeden om medewerking was het echter steeds duidelijker geworden dat een zeer kritieke situatie was ontstaan, die om pijnlijke maatregelen vroeg.

Nog nimmer had Tito zijn tegenstanders met een beschuldigende vinger aangewezen, al wist iedereen hoe de kampen verdeeld waren. Over het gevaar dat dreigde van de kant van de (praktisch ongecontroleerde) staatsveiligheidsdienst had hij zich evenmin ooit duidelijk uitgelaten. Medio juni echter, toen hij eiste dat de kaarten eindelijk op tafel zouden worden gelegd, was het inderdaad de leiding van de SDB die openlijk van vals spel beschuldigd werd.

Tijdens een zitting van het dagelijks bestuur van de partij (op 16 juni) "werden in verband met ernstige tekortkomingen die aan het licht waren gekomen, zekere problemen besproken betreffende het werk

*) De tegenwoordige naam van de staatsveiligheidsdienst, Sluzba Drzavne Bezbednosti (SDB), dateert van 1964. Daarvóór werd zij aangeduid met de initialen UDB (Uprava Drzavne Bezbednosti).

van de staatsveiligheidsorganen en betreffende gevallen van ernstig misbruik van deze diensten door verschillende functionarissen". Er werd een commissie van onderzoek ingesteld, die reeds een week later een voorlopig rapport indiende (waarvan de inhoud van dien aard was, dat zich verplicht zag om ontslag uit al zijn functies te verzoeken) en binnen twee weken - ondanks de tegenwerking die zij van de kant van verschillende SDB-functionarissen ondervond - een volledige acte van beschuldiging produceerde.

De commissie van onderzoek was samengesteld uit vertegenwoordigers van de zes Joegoslavische republieken, zulks om haar onpartijdigheid te garanderen, en werd waarschijnlijk beschermd en gedekt door de (militaire) contraspionagedienst, de KOS, die met de SDB op slechte voet staat en Tito, naar men aanneemt, al sinds enige tijd inlichtingen over de machinaties van de SDB verschaft.

De CC-zitting in Tito's zomerresidentie op het eiland Brioni, die de bevindingen van de commissie te behandelen kreeg, had, zoals Tito achteraf opgelucht verklaarde, niet het dramatische verloop dat hij kennelijk gevreesd had. Toch vielen er harde klappen.

Door de voorzitter van de commissie, , werden in de eerste plaats zowel de partijleiding als de regering in aanzienlijke mate medeverantwoordelijk gesteld voor de misstanden die aan de dag waren gekomen, "aangezien de organisatie, de werkmethoden, de taken en doelstellingen van de staatsveiligheidsdienst sinds de oorlog nimmer door enig leidinggevend of vertegenwoordigend lichaam ter discussie waren gesteld, waardoor deze dienst volledig autonoom was geworden".

Niettemin waren daardoor de leiders van de SDB niet geëxculpeerd en zeker niet, die het als organisatiesecretaris van de partij had doen voorkomen alsof zijn manipulaties met deze dienst door de partijleiding werden gedekt.

In het verslag van de commissie werd de SDB overigens zowel geprezen als bekritiseerd. De veiligheidsdienst was opgezet, zo luidde het, in een revolutionaire periode, toen de strijd tegen de bezetters en later tegen de resten van de oude en de nieuwe klassevijanden van beslissende betekenis was voor de consolidatie van de volksmacht. Daarna had de dienst bijgedragen tot de bescherming van de socialistische orde en de verdediging van de onafhankelijkheid van Joegoslavië tegen de aanvallen van Stalin. In deze tijd hadden de medewerkers van deze dienst een voorbeeldige moed en een toewijding aan de zaak van de partij en van het socialisme aan de dag gelegd, die van hen grote

persoonlijke offers had gevraagd. Daarvoor konden zij slechts worden geprezen.

In de afgelopen jaren echter, aldus het rapport, en in het bijzonder voor en na het VIIIe partijcongres (december 1964) waren bepaalde politieke problemen en dilemma's in verband met de verdere ontwikkeling van de samenleving in scherpte toegenomen en werd het duidelijk, dat de uitvoering van de beslissingen van de partij werd gesaboteerd. Daarbij deden zich gevallen voor, waarin bepaalde functionarissen trachten de staatsveiligheidsdienst voor deze sabotage te misbruiken. Dat kon gebeuren doordat deze dienst - alweer door het conservatisme van sommige verantwoordelijke personen - was achtergebleven bij de democratische ontwikkelingen die zich in Joegoslavië reeds hadden voltrokken.

Deze functionarissen, aldus nog steeds het rapport van de commissie van onderzoek, beoogden kennelijk de staatsveiligheidsdienst te maken tot een machtsinstituut boven de samenleving, tot een autonoom politiek orgaan, tot een apparaat ter controle van alle ondernemingen en leidinggevende instanties, van de laagste tot de allerhoogste toe. Zij matigden zich daartoe zelfs het recht aan, de meest verantwoordelijke leiders van partij en regering te controleren door hen met microfoons af te luisteren, te schaduwen en hun medewerkers uit te horen.....

De commissie van onderzoek adviseerde aan het eind van haar verslag - waarvan de details voor de meeste CC-leden nogal schokkend geweest zullen zijn - tot ingrijpende maatregelen. In de eerste plaats diende de SDB volledig gereorganiseerd te worden. Voorts zou de coördinator van de veiligheidsdiensten (tot voor kort hoofd van de SDB),

uit al zijn partij- en regeringsfuncties ontslagen en uit de partij verwijderd dienen te worden, terwijl ook het ontslag van moest worden geaccepteerd. En tenslotte zou het onderzoek door een nieuw te benoemen commissie dienen te worden voortgezet.

De commentaren die door verschillende CC-leden op dit rapport werden geleverd, waren ongezoeten. Ook Tito zelf slingerde de beschuldigen de bitterste verwijten toe. Zij hadden zich schuldig gemaakt aan fractievorming, de tegenstellingen in het land verscherpt en de economische hervormingsplannen gedwarsboemd. Zij hadden getracht alle vitale instanties te penetreren met het doel hun eigen politieke inzichten door te drijven en waren zo een gevaar geworden voor de partij en voor de eenheid van het land.

kregen eveneens gelegenheid zich nader voor het Centraal Comité te verklaren. Aanvankelijk aanvaardde de bevindingen van de commissie en gaf hij toe "moreel" verantwoordelijk te zijn voor de gebleken misstanden. Later, in het nauw gedreven door woedende CC-leden, toonde hij zich ook bereid de "politieke" verantwoordelijkheid voor het gebeurde op zich te nemen. Dit was voor Tito voldoende. "Meer vraag ik niet van hem", zei hij, "behalve dan dat hij zich, als een van de meest verantwoordelijke leiders tot nu toe, zal doen blijven horen wanneer dit nodig is....."

echter wees alle beschuldigingen van de hand en bestreed de bewering van de commissie van onderzoek, als zou de staatsveiligheidsdienst een vreemd lichaam in de samenleving geworden zijn. De enige kwalijke zaak was het afluisteren geweest, zei hij, maar dat was niet het werk geweest van de SDB..... Het was een zwak verweer, dat door Tito niet werd aanvaard.

Toen Tito aan het slot van de bewogen vergadering de maatregelen tegen de conservatieve oppositie opnieuw duidelijk in verband bracht met de eis tot doorvoering van de sociale en economische hervormingen, kwam hij nog eens terug op de kritiek die de commissie van onderzoek had uitgebracht op de partijleiding zelf. Hij gaf toe, dat het vertrouwen van het volk in het Centraal Comité ernstig was geschokt doordat het niet in staat was gebleken zijn eigen beslissingen uit te voeren. Terwijl de werkers de hervormingsplannen hadden aanvaard en de realisering daarvan vol vertrouwen hadden tegemoet gezien, zo zei hij, was in de top van de partij het werk gestagneerd vanwege de onderlinge tegenstellingen. Deze storingen dienden nu resoluut te worden opgeheven. Aan alle onzekerheden moest een einde komen. De onrust in het land diende bezworen, het nationalisme in de republieken bedwongen te worden. Voorzover dit hiertoe nodig was zou de partij worden gezuiverd en gereorganiseerd.

Hij liet er echter - terecht - geen twijfel over bestaan, dat het niet eenvoudig zou zijn alle in elkaar verstrengelde problemen te ontwarren.

Een complex van problemen

De sociaal-economische problematiek die de Joegoslavische leiders door het uitschakelen van de conservatieve oppositie hoopten te

vereenvoudigen, is misschien wel de meest gecompliceerde van alle socialistische landen, een weerspiegeling van de bijzondere interne en externe politieke problemen waarmee Joegoslavië te kampen heeft gehad en nog te kampen heeft.

Het sociaal-economisch model dat gemeenlijk als specifiek "Joegoslavisch" wordt aangeduid, is namelijk, nu al meer dan vijftien jaar lang, afwisselend een opgepoetste inzet geweest in Tito's politiek van toenadering tot het Westen en het smadelijk verbeurde pand in perioden van toenadering tot en concessies aan het Sowjetblok. Het is een voorwerp van soms bittere strijd geweest tussen conservatieven (van de richting) en liberalen (van de richting). Het is een van de belangrijkste kwesties geweest in de strijd over de rol van de CP, waarbij afwisselend voorvechters van een gecentraliseerde, autoritaire en plannende partij en degenen die de partij slechts een "begeleidende en adviserende taak" toedachten, de overhand hebben gehad. Het is, tenslotte, de laatste jaren in toenemende mate een voorwerp van strijd geweest tussen de voorstanders van een gecentraliseerde economie (vooral in Servië en de minder met rijkdommen bedeelde republieken) en de voorstanders van een gedecentraliseerde economie (vooral in de meer welvarende republieken Slovenië en Kroatië), waarbij nationalistische gevoelens een grote rol spelen.

Twee min of meer afgeronde politieke en sociaal-economische denk-systemen zijn in deze strijd tegenover elkaar tot ontwikkeling gekomen. Een liberaal systeem, waarvan de aanhangers - (

en anderen - zich opwierpen tot voorstanders van een sterk gedecentraliseerd staatsbestel (met nadruk op de autonomie en economische zelfstandigheid van de republieken) en derhalve van een gedecentraliseerde economie (met nadruk op "self-management" en de vrije werking van het marktmechanisme), voorstanders, in verband hiermee, van de afzwakking van de rol van de partij (met alle consequenties van dien voor het intellectuele en culturele klimaat) en voorstanders ook van oriëntatie op het Westen. Daarentegenover een conservatief systeem, waarvan de aanhangers - en anderen - zich verklaarden voor een autoritaire partij, van een gecentraliseerd staatsbestel, een gecentraliseerde plan-economie en van oriëntatie op het Sowjetblok.

De strijd tussen beide richtingen deed zich aanvankelijk - vanaf 1950 - voor als een reeks politieke koerswijzigingen, waarbij Tito,

al naargelang de omstandigheden, afwisselend een meer op het Westen georiënteerde en liberale politiek dicteerde dan wel aansluiting zocht bij Moskou en in verband daarmee terugkeerde tot meer conservatieve standpunten.

Met de verstoting van Tito door Stalin in 1948 werd de eerste periode ingeluid waarin Joegoslavië zich in politiek en economisch opzicht op het Westen begon te richten, zonder overigens de pretentie op te geven van een socialistisch land - zelfs het meest geavanceerde socialistische land te zijn. De economie werd in aanzienlijke mate ge-liberaliseerd. Het beheer van de productiemiddelen werd overgedragen aan de arbeidersraden (1950), waarmee voor het eerst de marxistische eis van het "afsterven van de staat" in zekere zin werd gehonoreerd. Djilas, de grootste voorvechter in deze tijd van een "socialistische democratie" rees in aanzien.

Nauwelijks was Stalin echter gestorven, of het enthousiasme voor de "Joegoslavische weg naar het socialisme" begon, met een mogelijke verzoening met Moskou in het vooruitzicht, te bekoelen. De verhouding met het Westen verslechterde; de reorganisatie van het centrale staatsapparaat werd stopgezet; de vrijheid van ondernemerschap in de agrarische sector werd beknot en er werd een campagne gelanceerd tegen "gematigde tendenzen". viel in ongenade.

In de uiterst belangrijke periode van 1955 tot 1957, waarin de eerste grondslag werd gelegd voor een zekere onafhankelijkheid van de satellietlanden, trachtte Tito op het Oosteuropese toneel een hoofdrol te bemachtigen door enerzijds de emancipatiebeweging uit alle macht te steunen en anderzijds in de sfeer van de interne politieke en economische organisatie de ene concessie na de andere te doen aan Moskou. Toen deze politiek evenwel op een teleurstelling uitliep volgde, na een nieuwe breuk met het Sowjetblok in 1958, de tweede liberalisatieperiode, die duurde tot 1961.

Ook nu weer had de gewijzigde verhouding tot het blok als eerste effect, dat Joegoslavië zich tot het Westen richtte met verzoeken om economische "steun zonder politieke voorwaarden". De greep van het centrale apparaat op de economie werd losser; de bedrijven kregen weer grotere vrijheid van handelen; de boeren werd de verzekering gegeven (in 1959) dat zij geen collectivisatiemaatregelen meer behoeften te vrezen en de handel met het Westen werd in toenemende mate vrijgelaten. In dit vrijere klimaat was het niet meer dan natuurlijk, dat de partij

aan controlerende functies inboette en de socialistische frontorganisatie - de Socialistische Alliantie - in belangrijkheid toenam. tenslotte, de liberale rebel, werd in begin 1961 uit de gevangenis ontslagen.

In 1961 keerde het getij opnieuw, toen Tito in verband met toenemende economische moeilijkheden (de oogst was dat jaar slecht geweest, de industriële produktie was bij de verwachtingen ten achter gebleven, de export eveneens) tot "stabilisatiemaatregelen" besloot en zich tegelijkertijd abrupt van het Westen afwendde. Tijdens de conferentie van de nietgebonden landen die in september van dat jaar te Belgrado werd gehouden, kwamen zulke duidelijke anti-Westerse sentimenten aan de dag, dat President Kennedy onmiddellijk besloot tot een herziening van de Amerikaanse politiek tegenover Joegoslavië. De compensatoire toenadering tot Moskou liet niet lang wachten: het "tweede destalinisatiecongres" van de CPSU (november 1961) schiep de voorwaarden voor een betere verstandhouding tussen Tito en Chroestsjow dan er ooit te voren geweest was.

Intussen echter begon zich in de top van de partij de verdeeldheid over de te volgen koers openlijk te manifesteren. In 1960 hadden de voorstanders van decentralisatie en liberalisatie zoals en hun opvattingen over de toekomstige ontwikkelingen volledig uitgewerkt en had het er naar uitgezien, dat zij de conjunctuur voor langere tijd mee zouden hebben. In 1961 werd hun echter de mond gesnoerd door de centralisten zoals en die de onverwachte economische moeilijkheden als evenzovele bewijzen aanvoerden voor de ondeugdelijkheid van de liberale politiek. Voor het eerst kwam het tussen beide partijen tot een duidelijke confrontatie. In november 1961 drongen reeds gerucaten over tegenstellingen door tot de Westerse pers. Vanaf 1962 was het echter onmiskenbaar, dat de partijen zich begonnen op te maken voor een openlijke strijd. Tijdens een zitting van het Centraal Comité in juli 1962 stuitte Tito op het zwijgend verzet van de liberalen toen hij, zich opstellend aan de kant van de centralisten, zijn ideeën over de oplossing van de economische strubbelingen ontvouwde. "Geen enkel land heeft een gedecentraliseerde economie", verklaarde hij bij die gelegenheid, "daarom moet ook ons land tot een economische eenheid worden gesmeed." In zijn slotwoord klaagde hij echter: "Kennelijk wenst niemand anders deel te nemen aan de discussies.... hetgeen ons bevreedt, omdat er toch zulke belangrijke problemen aan de orde zijn gesteld.

Het schijnt, dat met name en en de vertegenwoordigers van Slovenië de kaken op elkaar geklemd hadden gehouden, hetgeen Tito nog de kritische opmerking ontlokte, dat hij in bepaalde republieken tendenzen bespeurde van een "lokaal" karakter, die hem niet bevielen

Het nationaliteitenprobleem

Deze kritiek van Tito, die voornamelijk bedoeld was voor de Slovenen, raakte direct de wonde plek in het Joegoslavische systeem: het nationalisme van de republieken die in perioden van teruggang door het partijconservatisme, de ideologische dictatuur en de economische centralisatie het meest getroffen werden.

Slovenië, de meest Westerse van de Joegoslavische republieken, met een bevolking van anderhalf miljoen zielen, een eigen taal en cultuur, een zeer ontwikkelde intelligentsia en rijk aan economische goederen, is namelijk de republiek die zich, met Kroatië, altijd de zwaarste offers voor het algemeen belang van de Joegoslavische Federatie heeft moeten getroosten. Het is deze republiek die het minst van de Amerikaanse economische steun heeft genoten en bovendien is uitgeplunderd ten gunste van Servië en de armere republieken.

In 1958 - om slechts een voorbeeld te noemen - beliep het totale Joegoslavische budget 335 miljard dinar, waarvan Slovenië (met 9% van de bevolking) 125 miljard of 37% had op te brengen, een bedrag dat neerkwam op 45% van het eigen nationale inkomen. In datzelfde jaar werd deze republiek slechts 1% van de totale investeringshulp uit het buitenland toegewezen.

Tegelijkertijd zijn het de Slovenen geweest, die zich in hun culturele verworvenheden het meest bedreigd hebben gevoeld door het culturele integralisme dat in de jaren van teruggang hoogtij vierde.

In februari 1963 zei Tito bijvoorbeeld in een rede tot het presidium van de Joegoslavische Unie van Journalisten: "Als wij een socialistische cultuur willen scheppen, zal dat een Joegoslavische cultuur moeten zijn. Niet iedere republiek en iedere nationaliteit kan haar eigen socialistische cultuur voortbrengen, want dat zou neerkomen op separatisme en vroeg of laat de meest ernstige consequenties hebben".

Geen wonder dat het de Sloveense intellectuelen waren die meer nog dan de Sloveense economen en communistische politici het verzet tegen het economische en culturele integralisme voerden. Weerstand tegen dit integralisme groeide evenwel ook in Kroatië, hoewel zich hier tegenstellingen openbaarden tussen een integralistische stroming (steunend op een Servische minderheid in deze republiek) en een nationalistische, separatistische stroming waarin zich tradities voortzetten die als "exclusivistisch" worden aangeduid.*)

*) Uiteraard zijn er ook in Servië en de andere republieken tegenstellingen ontstaan tussen nationalist en integralisten, liberalen en conservatieven. Het nationalisme van de Serven heeft echter hegemonistische, dus integralistische, karaktertrekken. In de armere republieken, die veelal profiteren van de economische integratie, heeft het nationalisme meer de vorm aangenomen van het streven tot behoud van eigen levens- en cultuurpatronen en van de eigen tradities.

Na het VIIIe Partijcongres; nieuwe wegen

De wending die zich in de loop van 1964 voltrok in de zigzagkoers van de Joegoslavische politiek, betekende zoveel als de nederlaag van de conservatieve centralisten in hun strijd tegen de liberalen. Het VIIIe Partijcongres, dat in december 1964 werd gehouden luidde de bel voor een nieuwe decentralisatie-ronde, die anders dan de vorige een meer beslissend karakter zou hebben en waarin de centralisten overtuigend verslagen zouden worden.

Reeds op het congres werden bedekte toespelingen gemaakt op de "partij-aristocraten" en "bureaucraten" die misbruik maakten van hun macht. De twee belangrijkste antagonisten, en , bleven echter na Tito de hoogste functies bezetten, i , de Serviër, nog steeds formeel in tweede positie, , de Sloveen, niettemin in het voordeel vanwege de steun van Tito, die met de koerswijziging van partij veranderd was.

Gedurende geheel 1965 en tot juli 1966 toe bleven de liberalen in de aanval. De draad weer opnemend waar deze in 1961 was blijven liggen, sponnen zij hun gedachten verder uit over een scheiding van partij en staat, over liberalisatie en decentralisatie van de economie, over de verhouding van de republieken onderling en tot de Federatie, over de intellectuele en culturele vrijheid en over de democratisering van het sociale leven. De belangrijkste ideeën die in deze tijd naar voren kwamen waren wel, dat de economie vrij diende te blijven van partij- en staatsinmenging, waarbij de staat nog wel een rol zou blijven vervullen in verband met de economische planning op langere termijn, maar de partij haar controlerende functie volledig zou moeten opgeven. Bovendien zouden de partij en het staatsapparaat in de personele sfeer volledig dienen te worden gescheiden. Een andere vraag die uitvoerig aan de orde werd gesteld, betrof de verhouding tussen de partij en de Socialistische Alliantie. Zou de Alliantie als tweede partij naast de CP kunnen gaan optreden en zou er daarnaast wellicht plaats zijn voor nog andere partijen ?

De conservatieven leden mechanisch met de discussies mee, herhaaldelijk afgestraft wanneer zij zich bedektelijk enige kritiek op de algemeen geaccepteerde ideeën veroorloofden. In het geheim bereidden zij zich echter voor op de tegenaanval, mogelijk niet op Tito zelf, maar op en de andere liberale leiders, maar voorzover het betrof ongetwijfeld mede met het oog op de opvolging.

misrekende zich en dolf het onderspit, zoals beschreven. Na deze slag zal de ontwikkeling van de sociaal-economische verhoudingen in Joegoslavië, naar men mag verwachten, een meer rechtlijnig verloop krijgen dan ze sinds vijftien jaar heeft gehad. De problemen zullen er echter niet minder groot om zijn. De "eigen weg" die de Joegoslaven nu willen gaan is namelijk een volstrekt ongebaand pad door onverkende gebieden.

HOOFDSTUK II

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ VAN NEDERLAND

Communistische wethouders

De CPN heeft de leuze, waaronder zij de verkiezingsstrijd om de Amsterdamse raadszetels aanbond, waar zien worden: voor het eerst sedert 1948 heeft de hoofdstad, in de persoon van Harry Verheij, weer een communistische wethouder. In eerste instantie kreeg deze de portefeuille van Onderwijs, Sport en Volksgezondheid toegewezen, maar na de uitbreiding van het college van wethouders met een zevende zetel, waartoe is besloten tijdens een raadsvergadering op 21 september, werd hij uiteindelijk belast "met de zorg voor de openbare gezondheid en het ziekenhuiswezen en de coördinatie van de vraagstukken, samenhangende met de hygiëne van het milieu, de was- en schoonmaak-, bad- en zweminrichtingen, de sport, de jeugdzaken en de coördinatie van de recreatie".

In de weken, volgende op zijn verkiezing, stond Verheij aan verscheidene "burgerlijke" dag- en weekbladen een interview toe, van welke gelegenheid hij gretig gebruik maakte om de huidige politiek van de CPN uit te dragen. Typerend in al deze vraaggesprekken was wel de nadruk die hij legde op het open, democratische karakter van de CP van Nederland ("en niet de Communistische Partij Nederland, want wij zijn communistische Nederlanders, die niets te maken hebben met een grotere organisatie"). Vragen over het standpunt van de CPN ten aanzien van de wijze, waarop het communisme in Oosteuropese landen gestalte heeft gekregen, wist hij behendig te ontwijken door te wijzen op "de autonome gedragslijn van iedere CP die in het eigen land de oplossing moet zoeken die, nationaal gezien, het beste is."

Het voorzitterschap van de CPN-fractie, dat tijdens de vorige zittingsperiode door Verheij werd bekleed, zal worden overgenomen door die daarnaast directeur van "De Waarheid" is en op 26 augustus, blijkens dit blad, werd gekozen tot voorzitter van het CPN-district Amsterdam. (Volgens partijkringen houdt zijn verkiezing verband met het heengaan van die, wegens huiselijke omstandigheden, zijn positie als vrijgestelde opgaf om weer in de bouwvakken te gaan werken, waardoor hij automatisch zijn functie van dis-

trictssecretaris verspeelde.)

In nog vijf andere gemeenten werden communisten opgenomen in het college van wethouders. Beerta en Finsterwolde, waar de CPN een absolute meerderheid heeft in de raad, kregen elk twee communistische wethouders; Nieuweschans, Bellingwolde en Muntendam elk een.

Te Koog aan de Zaan moest de CPN'er als wethouder het veld ruimen voor een vertegenwoordiger van de ARP.

Waarheidfestival

De belangstelling voor het dit jaar op 11 september gehouden Waarheidfestival lag, met 15.000 à 20.000 bezoekers, aanzienlijk hoger dan het vorige jaar. Het aantrekkelijke programma, met in de ochtend-uren een optreden van het dans-ensemble van de republiek Dahomey en des middags een licht amusementsprogramma, zal met het fraaie zomerweer, het bezoekersaantal zeker in gunstige zin hebben beïnvloed. Daarboven heeft dit kermisachtige geheel, dat dit jaar in het teken was gesteld van de Tweede Kamer-verkiezingen in 1967, de in voorgaande jaren opgebouwde reputatie perfect georganiseerd te zijn.

Traditiegetrouw opende Paul de Groot omstreeks het middaguur het politieke onderdeel van deze dag: de meeting. In zijn toespraak gaf de voorzitter van de CPN hoog op over de electorale successen en de verkiezing van een aantal communisten tot wethouder. De Groot voegde er aan toe, daarmee zijn anti-parlementaire inslag weer eens duidelijk demonstrerend, dat van het bezetten van wethouderszetels alleen geen wonderen mochten worden verwacht. "Om de zo dringend noodzakelijke verbeteringen voor de bevolking op gemeentelijk gebied te bereiken is de activiteit van de massa doorslaggevend."

Het belangrijkste deel van de rede van De Groot was gewijd aan de situatie in Oost Azië. Op emotionele toon verklaarde hij zich (en daarmee de CPN) solidair "met de volksmassa's in Azië en Afrika die tegen het kolonialisme en neo-kolonialisme vechten". Hij eiste voorts het herstel van de legaliteit van de CP-Indonesië en stopzetting "van de wrede agressie van het Amerikaanse neo-kolonialisme tegen het volk van Vietnam".

Het is het signaleren waard, dat De Groot met geen woord repte over een wezenlijk onderdeel van de CPN-politiek, nl. het Westduitse revanchisme en de Westduitse atoomeisen als belangrijkste gevaar voor

de wereldvrede. Dit is des te opmerkelijker omdat zijn toespraken bij dit soort gelegenheden kunnen worden beschouwd als even zo vele overzichten van de hoofdlijnen der CPN-politiek. Weliswaar kwam Marcus Bakker er later wel over te spreken, doch dit geschiedde in hoofdzaak in het kader van een aanval op de NAVO.

Bakker stipte in zijn festivalrede geen wezenlijk andere elementen aan, dan die welke De Groot in zijn toespraak had opgenomen. Hij ging dieper in op de binnenlandse politieke situatie en betrok daarbij met name de defensie-uitgaven ("de oorlogsbegroting moet onmiddellijk met een miljard gulden omlaag") en de sociaal-economische situatie ("geen loonstop of spaarloon, maar loon naar werken").

Sprekend over de voorgenomen NAVO-vestiging in Limburg, verklaarde Bakker dat deze verdragsorganisatie "waar wij altijd tegen zijn geweest omdat het een agressief pact is", zich van lieverlee ontwikkelde tot een Duitse NAVO. "Wij zijn blij", aldus Bakker, "dat de PvdA zich tegen keert, want zij keert zich daarmee tegen de NAVO." Er is dan maar één gevolgtrekking mogelijk - althans volgens de spreker die hierin kennelijk een gemeenschappelijk actiepunt zag - en wel dat de PvdA zich keert "tegen de zich steeds uitbreidende militaristische macht van West-Duitsland".

De politieke uitspraken tijdens het Waarheidsfestival 1966 overziende, kan gesteld worden dat de stellingname van de CPN ten aanzien van binnenlandse, cq Europese aangelegenheden geen wezenlijke veranderingen heeft ondergaan. Wat betreft de visie van de Nederlandse communisten op de situatie in Oost Azië, doen de vurige verklaringen van solidariteit vermoeden dat de CPN zich, nauwer dan voorheen, betrokken voelt bij de gebeurtenissen aldaar. Het lijkt erop dat de partij dit ook meer wil gaan betonen, getuige de Vietnam-demonstratie op 27 augustus in Alkmaar (de eerste sinds 27 april, zie MO 4) en de "initiatief-bijeenkomst voor bedrijfsarbeiders" op 30 augustus te Amsterdam.

Houding van de CPN t.a.v. de andere CP'en

Isolationisme

De CPN heeft thans wel de kroon gezet op haar extreme autonomie-politiek door, voor het eerst sinds 1945, geen buitenlandse bezoekers uit te nodigen op het Waarheidsfestival.

Daar de afwezigheid van de vroeger zo hartelijk onthaalde buitenlandse journalisten ongetwijfeld vele CPN-leden zal hebben verbaasd, plaatste "De Waarheid" op 12 september een kort berichtje, waarin werd betoogd dat dit jaar besloten werd geen buitenlandse gasten uit te nodigen "aangezien de aanwezigheid van vertegenwoordigers van kranten-redacties uit het buitenland geen doeltreffende methode is gebleken voor het onderhouden van de internationale betrekkingen, die alleen van partijbestuur tot partijbestuur geregeld en onderhouden kunnen worden".

Hoewel de logica van de redenering menigeen zal zijn ontgaan, lijkt één ding nu wel volkomen duidelijk geworden, namelijk dat er in de CPN-leiding zulk een wantrouwen bestaat tegen de andere (met name de Europese) communistische partijen, dat men liever alle buitenlandse contacten verbreekt, dan ook maar de mogelijkheid te lopen van die zijde enige beïnvloeding te ondergaan.

Dit isolationisme van de Nederlandse CP bleek op het Waarheidsfestival verder uit het feit dat geen der Oosteuropese landen in de gelegenheid was gesteld om - zoals voorheen gebruikelijk - een expositie in te richten. Naar verluidt werd zelfs een toch ingezonden Tsjechische tentoonstelling naar Praag teruggestuurd.

Typerend was in dit verband ook dat van partijwege aan de vereniging "Nederland-USSR" het consigne gegeven was op het festival geen reclame te maken voor reizen naar de Sowjet-Unie. Ongetwijfeld zal dit partijgebod in het bestuur van de vereniging weinig begrip ontmoet hebben, hetgeen de verhouding met de CPN-leiding verder zal hebben verslechterd.

Eén uitzondering had de CPN-leiding gemaakt op haar besluit om alle bliken van buitenlandse belangstelling te weren. Paul de Groot die de "Amerikaanse agressie" in Vietnam tot centraal thema van zijn redevoering had genomen, las namelijk een "begroetingsboodschap" voor, die afkomstig was van de vertegenwoordiging van het Zuidvietnamese Bevrijdingsfront te Praag.

Leve de "culturele revolutie"

Onverdroten gaat de CPN-leiding voort met haar sympathie en begrip voor het optreden van de Chinese leiders te betuigen. Op ledenvergaderingen van de CPN wordt de "culturele revolutie" onomwonden verdedigd en in de berichtgeving van "De Waarheid" ontbreken excessen als de beeldenstorm en de straatteerur der "Rode Garde", waardoor de lezer

de indruk moet krijgen dat de Chinese Volksrepubliek op vreedzame en zachtmoedige wijze van de laatste bourgeois-smetten wordt gezuiverd.

Verklaringen van andere communistische partijen, die de "culturele revolutie" openlijk veroordeelden, werden in de CPN-krant òf niet vermeld (bijv. die van de Britse en de Cubaanse CP), òf - met weglating van de scherpste uitspraken - als overdreven afgeschilderd. In enkele gevallen kon de commentator zijn verontwaardiging zelfs niet bedwingen. Zo werd in "De Waarheid" van 19 september j.l. de verklaring van de SED "vijandig van toon" genoemd en gesteld dat "hiermee de reeds eerder van de kant van sommige SED-leiders gedane uitspraken wel het dieptepunt hebben bereikt". Het artikel in het Russische regeringsblad "Izvestia" dd. 27 september j.l., waarin de opvattingen van de Chinese leiders inzake cultuur vergeleken werden met die van de nazi-propagandist Göbbels,*) werd in "De Waarheid" van 1 oktober aangemerkt als een zeer kwalijke daad van de Sowjet-pers, die er zich "hoofdzakelijk op toelegt zich te mengen in deze interne Chinese kwestie".

Amerika grootste gevaar?

Aangegrepen door de verscherping van het conflict in Vietnam en de thans wel duidelijke nederlaag van de Indonesische CP, heeft partijvoorzitter Paul de Groot in het aug./sept.-nummer van het CPN-kaderblad "Politiek en Cultuur" een opmerkelijk artikel gepubliceerd, dat een hoofdstuk zal vormen in het tweede deel van zijn memoires. Het is een ideologische beschouwing over "kolonialisme, neo-kolonialisme en marxisme-leninisme", waarin De Groot tot de kritische conclusie komt dat er in het communistische kamp een onderschatting heeft plaats gevonden van het neo-kolonialisme en wel in het bijzonder van het neo-kolonialisme dat uitgaat van de "Amerikaanse monopolies". Zo zegt hij o.m.:

"De revisionistische onderschatting van het neo-kolonialisme en het zich afwenden of zelfs afkeuren van de opstand daartegen in de onderontwikkelde landen onder de vlag van de 'vreedzame coëxistentie' en de 'niet-inmenging', heeft de Amerikaanse, westduitse en andere monopolies de kansen gegeven die zij thans ten volle benutten om te pogen het rad van de geschiedenis terug te draaien."

Deze conceptie vertoont enkele opmerkelijke kanten. In de eerste plaats houdt zij een voortgezette scherpe kritiek in, niet alleen op het Russische (Chroestsjowistische) beleid inzake Vietnam en Indonesië, maar ook op de Russische houding t.a.v. China, want De Groot vervolgt:

*) ("Als ik het woord cultuur hoor, dan trek ik mijn pistool")

"Dit revisionisme is de grondoorzaak van de broederstrijd tussen communisten in de wereld"

De CPN-voorzitter beklemtoont hiermee nogmaals zijn visie van medio mei 1965, die als de "eigen stellingname van de CPN inzake de geschillen in de communistische wereldbeweging" werd gelanceerd en aansluit bij de Chinese opvattingen. In afwijking van de Chinese inzichten en kritisch bedoeld t.a.v. deze CP stelt De Groot echter dat "daarbij ook de dogmatische overdrijving van de andere kant een rol speelt".

In de tweede plaats is dit artikel opmerkelijk wegens de grote aandacht die De Groot (geheel volgens de Chinese politieke lijn) besteedt aan het gevaar dat Amerika betekent voor het internationale communisme. Daarentegen lijkt hij het gevaar dat van West-Duitsland zou uitgaan - het in de laatste jaren te pas en onpas gebruikte stokpaardje van de CPN - thans minder op de voorgrond te willen stellen.

De CPN eist verbod van de Boerenpartij

De CPN heeft er nooit twijfel over laten bestaan dat zij de BP uiterst onvriendelijk gezind is. In het recente verleden, tijdens de verkiezingscampagnes in het voorjaar, bracht zij dit tot uitdrukking door van verschillende BP-kandidaten de persoonlijke en politieke integriteit in discussie te brengen. De BP op zichzelf werd aanvankelijk geridiculiseerd en later als "ultra-reactionair en rassistisch" bestempeld.

Het huidige rumoer rondom de BP en haar bestuurders is door de CPN aangegrepen om zich op de meest volstrekte wijze tegen deze partij uit te spreken. Op 27 september gaf het DB een officieel communiqué uit waarin het, na vastgesteld te hebben "dat de BP zich heeft ontmaskerd als een aan de Nederlandse democratie vreemd en vijandig element", tot de slotsom komt dat deze partij uit het politieke leven dient te worden gebannen. Het communiqué besluit met een oproep "aan communisten, socialisten, protestanten en katholieken, kortom aan alle democraten" die zich gezamenlijk voor dit streven moeten inzetten. Het is duidelijk dat de CPN nu reeds het oog gericht heeft op de Tweede Kamer-verkiezingen van 1967 en met haar appèl beoogt de "dwalende" kiezers naar het rechte, democratische pad terug te voeren.

H O O F D S T U K I I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE HULPORGANISATIES

Jeugdbeweging

ANJV-activiteit tegen bezuiniging

Op 8 september 1966 gaf het Algemeen Nederlands Jeugdverbond (ANJV) een verklaring uit, waarin stelling werd genomen tegen de bezuinigingsmaatregelen van de regering, waardoor - naar het heette - vooral de jongeren getroffen werden.

Het ANJV bracht in de eerste plaats in het geding, dat de regering van plan is de toegezegde wedde voor de soldaten te veranderen in een soldij van vier gulden per dag. Vervolgens werd aandacht besteed aan de bezuinigingen op het gebied van de woningwetbouw, de sport en de cultuur, alsmede aan de vermindering van de studietoelagen voor studenten, die volgens het verbond een bedreiging vormt voor de ontwikkeling van de wetenschap in Nederland. Vastgesteld werd, dat deze bezuinigingen worden doorgevoerd in een periode "dat de grote monopolistische bedrijven nog steeds stijgende winsten maken en het militaire apparaat nog altijd de grote slokop is van de regeringsuitgaven".

Voor wat de studietoelagen betreft, riep het ANJV in zijn verklaring de werkende jongeren op de strijd van de Studentenvakbeweging (SVB) en de aangekondigde demonstratie ter zake te ondersteunen.

Zoals bekend, zou deze SVB-demonstratie op de vierde dinsdag van september in Den Haag worden gehouden. Halverwege de maand besloot de SVB echter de demonstratie niet te laten doorgaan, aangezien ook de Nederlandse Studenten Raad (NSR) - de overkoepelende organisatie van de Nederlandse studenten - het plan had tezelfdertijd een landelijke demonstratie te houden. Inmiddels vond deze manifestatie op woensdag 28 september j.l. in de hofstad plaats.

De plotselinge belangstelling van het ANJV, dat voornamelijk uit werkende jongeren bestaat, voor een demonstratie van studenten, is wel interessant. De indruk bestaat, dat deze belangstelling samenhangt met de activiteiten die de partij en haar hulporganisaties in breder verband tegen de bezuinigingspolitiek van de regering ontplooiën.

Israëlische pluim voor het ANJV

"De Waarheid" van 10 september 1966 maakte op triomfantelijke toon melding van het succesvolle optreden van de ANJV-delegatie op het 7e congres van de Wereldfederatie van Democratische Jeugd (WFDJ) dat van 6 - 16 juni j.l. in de Bulgaarse hoofdstad Sofia plaats vond. Het ANJV, aangesloten bij deze internationale communistische jeugdorganisatie, werd er vertegenwoordigd door zijn voorzitter - tevens kandidaat-lid van het CPN-partijbestuur - en door lid van het ANJV-hoofdbestuur.

Het door het communistisch jeugdverbond behaalde succes bestond daarin dat, ondanks felle tegenstand van de delegaties uit de Arabische landen, voor het eerst sinds vele jaren in een officiële resolutie van de WFDJ, een paragraaf werd opgenomen over de strijd van de "progressieve krachten" in Israël. Een en ander blijkt uit een in het CPN-dagblad overgenomen vraaggesprek van een Israëliisch blad met secretaris van de communistische jeugdbeweging van dat land.

Op congressen van internationale communistische organisaties wordt steeds een gedeelte van de beschikbare tijd benut voor het houden van commissievergaderingen. Daar worden dan de diverse resoluties opgesteld, die op de plenaire zitting, aan het slot van het congres, aan de orde komen.

Zo bracht de commissie van de landen van het Midden-Oosten tijdens het jongste WFDJ-congres een resolutie ter tafel, die gericht was tegen de "reactionaire en agressieve" politiek van Israël. In de resolutie werd met geen woord gerept over de strijd van de "progressieve" krachten in dat land. De ANJV-delegatie stelde onmiddellijk een amendement op de Arabische resolutie voor, waarin solidariteit met de progressieve krachten in Israël tot uitdrukking werd gebracht. De Arabische delegaties verzetten zich fel tegen dit amendement. Toen tot stemming werd overgegaan, bleken van de 103 aanwezigen 17 afgevaardigden vóór en 15 tegen te zijn. De rest onthield zich van stemming.

Door deze uitslag was het Nederlandse amendement eigenlijk aangenomen. De afgevaardigden van Jordanië verweten de Bulgaarse voorzitter echter, dat hij de stemmen niet goed geteld had. Daarop werd tot herstemming overgegaan. Ditmaal was het aantal voorstemmers gestegen tot 23, terwijl er 15 tegen bleven stemmen. Ook nu onthield de rest van het gezelschap zich weer van stemming. Eerst daarna werd het Nederlandse amendement aan de resolutie toegevoegd.

De verhouding tussen Israël en de Arabische staten heeft in de WFDJ overigens al eerder aanleiding tot moeilijkheden gegeven. In het bijzonder gebeurde dit tijdens de voorbereidingen van het 9e Wereldjeugdfestival, dat in 1965 in Algiers zou plaatsvinden en waaraan Israëliërs, onder druk van de Arabische landen, niet mochten deelnemen. Dat wekte toen nogal wat verzet, o.a. in kringen van de communistische jeugdbeweging hier te lande. Met name bovengenoemde toen voorzitter van de Nederlandse Festivalraad, ontpopte zich bij die gelegenheid als een gloedvol verdediger van de Israëliërs. Het feit dat hij zelf van Joodse afkomst is, heeft daartoe mogelijk mede bijgedragen.

Verzetsbeweging

Protesten tegen invrijheidstelling van

Begin september 1966 werd door het Nederlands Auschwitz Comité bekend gemaakt dat, behoudens toestemming van de burgemeester, op zondag 18 september in Amsterdam een protest-mars zou worden georganiseerd tegen de vrijlating van en tegen gratieverlening aan Duitse oorlogsmisdadigers in Nederland. (Zie MO 7-8/1966.)

In de daaraan voorafgaande week werd op 12 september - drie dagen na het einde van de termijn van voorlopige invrijheidstelling - door het NAC in Amsterdam een persconferentie belegd. Voorzitter legde hier namens het comité een verklaring af, waarin de motivering, die de Minister van Justitie op 9 september had gegeven van zijn beleid in de zaak "schijnheilig en vals" werd genoemd. In het verslag, dat "De Waarheid" van de NAC-conferentie gaf, werd gesuggereerd, dat de Nederlandse minister had gehandeld onder druk van de regering van de Duitse Bondsrepubliek. In de vrijlating van zou men de invloed kunnen zien van Westduitse zijde en van groepen in Nederland, die Bonn welgezind zijn.

In een interview van en - redactrice van het maandblad van het NAC - dat op 13 september in "De Waarheid" werd gepubliceerd, werden soortgelijke beschuldigingen geuit aan het adres van de Minister van Justitie. "Als werkelijk stervende was", valt daar te lezen, "had men hem toch nooit laten gaan. Er moeten andere invloeden zijn geweest, die Samkalden hebben doen besluiten een juridische beslissing te baseren op een ons onbekende veronderstelling van de gevangenisartsen in Breda."

Alle acties van de mantelcomité's van de communistische verzetsbeweging, waarvan het Nederlands Auschwitz Comité en het Protestcomité Vrijlating Oorlogsmisdadigers de belangrijkste zijn, worden geleid en gecoördineerd vanuit Verenigd Verzet; dit impliceert, dat op gezette tijden Verenigd Verzet zelf naar voren treedt om kracht bij te zetten aan een bepaalde actie. Zulks geschiedde ook in dit geval; op 15 september trad Verenigd Verzet 1940-1945 in de publiciteit. Een delegatie uit de landelijke raad van Verenigd Verzet bracht protestkaarten tegen de vrijlating van [] voorzien van 3.000 handtekeningen, naar het Ministerie van Justitie. (De verkoop van deze kaarten was gestart op het "Waarheid"-festival van 11 september.) De delegatie werd de dag daarop - op 16 september dus - door de Minister ontvangen.

In de maandbladen van Verenigd Verzet en van het Protestcomité Vrijlating Oorlogsmisdadigers werden tegelijkertijd adhaesie-betuigingen met de NAC-protestdemonstratie van 18 september en oproepen tot deelneming gepubliceerd. In het PVO-maandblad werd voorts aangekondigd, dat de in juni door het PVO gestarte protest-handtekeningenactie zou worden voortgezet. Nieuwe exemplaren van de destijds tot H.M. de Koningin gerichte protest-brief, waarmee adhaesie werd gevraagd, werden bij het blad ingesloten.

Aan de demonstratie van 18 september werd deelgenomen door ca. 1.750 personen. Onder de demonstranten bevonden zich de voorzitter van de CPN, Paul de Groot, drie leden van de Tweede Kamer-fractie van de CPN: Marcus Bakker, Henk Hockstra en Annie van Ommeren-Averink en de schrijver Theun de Vries, lid van het CPN-partijbestuur. De CPN-leiding maakte hiermee duidelijk geheel en al achter de - inderdaad brede - demonstratie van het Nederlands Auschwitz Comité te staan.

In een radio-uitzending van de CPN op 19 september werden de acties tegen de vrijlating van [], w.o. de demonstratie van 18 september, besproken. Men zond een vraaggelbesprek uit met [] de secretaris van Verenigd Verzet. Hij werd daarbij aangekondigd als "de communistische arbeider [], hoofdbestuurslid van Verenigd Verzet".

Op 24 september werd vervolgens in de pers gepubliceerd, dat het Nederlands Auschwitz Comité, met het oog op het Kamerdebat op 4 oktober, over de vrijlating van [] een brief had verzonden aan de leden van de Tweede Kamer. Eind september, tenslotte, werd bekend gemaakt, dat

ook door Verenigd Verzet een brief was verzonden aan de leden van beide Kamers.

Deze brieven behelsden een herhaling van het bekende standpunt van NAC en PVO: moest terug in zijn cel, verdere gratieëring voor hem en voor de andere nog gevangen oorlogsmisdadigers zou een belediging voor het volk en in het bijzonder voor de nabestaanden van de gevallen zijn en kon daarom niet worden geduld.

H O O F D S T U K I V

ANDERE GROEPERINGEN

Activiteiten inzake Vietnam

Jongerencomité Vietnam

Volgens persberichten was het resultaat van de Vietnamweek, door het Jongerencomité Vietnam van 24 september tot en met 1 oktober 1966 in Amsterdam georganiseerd, niet geweldig. Vooral de belangstelling voor een drietal, in het kader van de actie georganiseerde bijeenkomsten bleef ver beneden de verwachting. Alleen de slotdemonstratie op 1 oktober had een voor de initiatiefnemers bevredigend verloop. Aan propaganda daarvoor had het trouwens niet ontbroken. Behalve het jongerencomité, deed ook de Nederlandse Vredesraad (NVR) een oproep tot deelneming uitgaan.

Al eerder had deze communistische organisatie laten weten de demonstratie te zullen ondersteunen, nadat het jongerencomité om die steun verzocht had. In het periodiek "Vrede" van september 1966 werden daarover enige mededelingen gedaan. Gesteld werd, dat de NVR gemeenschappelijke acties tegen de Amerikaanse agressie-oorlog in Vietnam bevordert en ondersteunt. Voorts werd meegedeeld dat de raad zich geheel met de doelstellingen van het jongerencomité kon verenigen en dat men het ook eens was met het actieprogramma en de brede samenwerking in het comité.

In een toelichting op het NVR-besluit werd naar voren gebracht, dat de demonstratie van 1 oktober een legaal karakter zou dragen, in tegenstelling met verschillende in de laatste tijd gehouden illegale acties, zoals de zgn. stille protesttochten van de Actiegroep Vietnam. Deze marsen, aldus de publicatie, werden door een bepaalde groep pacifisten op touw gezet. Door hen werd meeraandacht besteed aan provocatie dan aan het eigenlijke doel: actie tegen de oorlog in Vietnam. Naar de mening van de communistische vredesstrijders was het optreden van de "stille tocht"-organisatoren in wezen bovendien uiterst sectarisch.

Volgens persberichten namen aan de Amsterdamse demonstratie op 1 oktober ruim 1500 personen deel; een niet onaanzienlijk aantal. Toch bestaat de indruk, dat de communisten er nog meer van hadden verwacht, vooral nadat de NVR "de vele duizenden arbeiders in de bedrijven" had opgeroepen in grote getale mee te demonstreren.

Tijdens de mars moest de politie ingrijpen, toen spreekkoren werden aangeheven met leuzen, die beledigend waren voor het Amerikaanse staatshoofd.

Wat in de NVR-publicatie werd opgemerkt over de "brede samenwerking" in het Jongerencomité Vietnam, behoeft een nadere verklaring. Tot voor kort was het zo, dat de communistische jeugdorganisaties - die al langer meedoen aan de acties van het jongerencomité en in het bestuur vertegenwoordigd zijn in de persoon van de secretaris (de jonge communist) - eigenlijk niets liever wilden dan zich uit het comité terugtrekken (zie M.O. 7/8 pag. 24). Sinds de afdeling Amsterdam van de Federatie van Jongerengroepen (FJG) in de PvdA aan de activiteiten van het comité deelneemt (de penningmeester van het comité is er lid van) en nu ook de landelijke federatie van de FJG zich achter de grondslagen van het comité heeft geschaard, is evenwel alles weer koek en ei. Zelfs zodanig, dat Paul de Groot op het in september j.l. gehouden Waarheid-zomerfestival opriep om "met alle macht" de geldinzameling voor plastic voor Vietnam te steunen. Deze geldinzameling is, zoals bekend, één der recente acties van het Jongerencomité Vietnam.

Achtergrond van het gedrag van de communisten in deze is blijkbaar weer de, vooral op instigatie van De Groot zozeer gecultiveerde, drang naar "eenheid met de socialisten".

Actiegroep Vietnam

Voor de op 18 september j.l. gehouden "stille protesttocht" van de Actiegroep Vietnam (iedere derde zondag van de maand) werd ditmaal vergunning aangevraagd en verleend. Geen vergunning werd aangevraagd voor de meegevoerde leuzen, aangezien volgens het comité censuur daarop een beperking van het recht op vrije meningsuiting betekent.

De kwestie Vietnam in de ICDP

De kwestie Vietnam vormde eveneens een belangrijk gesprekspunt op het congres van de pacifistische "International Confederation for Disarmament and Peace" (ICDP), dat in augustus j.l. te

Hoechst (West-Duitsland) werd gehouden. Zo verklaarde vice-president van de ICDP, dat "op het congres de kwestie-Vietnam in het middelpunt van de belangstelling stond", aldus de "Prawda" van 28 augustus 1966.

De "Prawda" drukte trouwens veel meer artikelen af rond dit ICDP-congres. Deze belangstelling valt ongetwijfeld mede te verklaren uit het vrij intensieve contact dat - sedert de oprichting van de ICDP in 1963 - tussen deze organisatie en de communistische "Wereldvrede Raad" (WVR) wordt onderhouden. Dit heeft begin van dit jaar tot gezamenlijke besprekingen geleid (door beide partijen na afloop "vruchtbaar" genoemd), welke resulteerden in het besluit om informatie uit te wisselen en de activiteiten van beide organisaties te coördineren.

Uiteraard hebben de WVR en ook de op het congres aanwezige waarnemers uit de Sowjet-Unie, Tsjechoslowakije en Polen getracht invloed op het verloop daarvan uit te oefenen. Zo kwamen er verscheidene anti-westers gekleurde voorstellen op tafel, waarover de nieuwe, te Hoechst gekozen, ICDP-Raad zich zal moeten gaan beraden zoals: een boycot van Amerikaanse goederen als onderdeel van de strijd tegen de oorlog in Vietnam, organisatie van een "Internationale Dag van Protest" op 10 december a.s. (Dag van de Rechten van de Mens), een actie om Vietnam in de VN te krijgen, e.d.

Dat de kwestie-Vietnam de ICDP-gemoederen hevig bezighoudt, blijkt ook uit de medio 1966 door de ICDP opgerichte "Vietnam-Internationale". Dit, in het Londense kantoor van de ICDP gevestigde bureau kreeg als meest essentiële taak, de activiteiten te coördineren van de ongeveer 900 organisaties in de gehele wereld, welke zich inspannen voor de Vrede in Vietnam. Inmiddels heeft deze "Vietnam Internationale", waarin zowel communistische als niet-communistische organisaties samenwerken een bulletin het licht doen zien, met dezelfde naam, dat aan alle bedoelde organisaties zal worden toegezonden. Het is opmerkelijk, dat in het eerste nummer van dit bulletin relatief veel aandacht wordt geschonken aan acties, welke worden gevoerd onder auspiciën van de WVR.

Vietnam: aanleiding tot crisis in de Pugwash-beweging

Op de in september j.l. te Sopot (Polen) gehouden 16e "Pugwash-conferentie" leidde de discussie over Vietnam tot een ernstige interne crisis.

Ongeveer 70 geleerden uit Oost en West namen aan deze bijeenkomst deel, onder wie de Nederlandse professoren Dr. _____, Mr. _____ en Dr. _____, allen lid van het "Nederlands Pugwash Comité". Hoewel de kwestie Vietnam niet op de agenda van de conferentie stond - het gespreksthema was "de Europese veiligheid" - wist de "Prawda" al enkele dagen vóór aanvang te melden, dat gesproken zou worden over "actuele vraagstukken, zoals de oorlog in Vietnam.....". Inderdaad werd - op verzoek van Oosteuropese afgevaardigden (!) - de kwestie-Vietnam als discussiepunt voor de laatste conferentiedag vastgesteld. De traditionele "wetenschappelijke objectiviteit" van de "Pugwash-conferenties" kreeg tijdens deze discussies een gevoelige knauw, toen de Russische afgevaardigden enkele felle aanvallen lanceerden op de "Amerikaanse agressie in Vietnam". De discussie liep zo hoog, aldus wist het "Vaderland" op 17-9-1966 te melden, dat "men in conferentiekring het voortbestaan van de 'Pugwash-beweging' in gevaar acht".

Tegen deze achtergrond gezien, is het interessant, dat "De Waarheid" van 19-9-1966 de geschetste gang van zaken geheel en al verzweg en zich beperkte tot de constatering, dat "in het communiqué van de conferentie over Vietnam slechts werd gezegd, dat de deelnemers niet in staat waren enigerlei overeenkomst te bereiken".....!

Trotskistische activiteiten inzake Vietnam

Omstreeks eind september j.l. werd in Brussel een internationale conferentie gehouden, die coördinatie van de hulpverlening in diverse vormen aan het Vietnamese volk ten doel had.

Naar verluidt werd op deze conferentie onder meer gesproken over daadwerkelijke hulp op drie punten, te weten:

- 1) hulp aan Vietnamese kinderen (door hen b.v. enige tijd in pleeggezinnen buiten Vietnam onder te brengen);
- 2) inzameling van gelden voor een door de Vietnamezen (klaarblijkelijk het Bevrijdingsfront!) aan te geven doel, waarbij de plastic-inzameling van het Nederlandse Jongerencomité Vietnam ten voorbeeld zou zijn gesteld;
- 3) de vorming van een internationale vrijwilligersbrigade om het Bevrijdingsfront bij te staan.

Het initiatief van deze door enige tientallen vredes- en Vietnamorganisaties uit circa 15 landen (als ook, naar verluidt, door de com-

unistische Wereldvredeesraad) bijgewoonde conferentie, werd vermoedelijk genomen tijdens een bespreking in kleiner verband in mei van dit jaar, waartoe de uitnodiging was uitgegaan van het Comité français pour le soutien au peuple vietnamien en de Mouvement belge de solidarité avec le peuple vietnamien.

Eén der leidende figuren uit het Franse comité trad destijds als getuige à décharge op bij het proces Santen-Raptis (trotskisten). Een andere aanwijzing, dat de trotskisten mogelijk de hand in deze internationale actie hebben, is hun propaganda voor vrijwilligershulp aan de Vietcong, zoals zich ook duidelijk manifesteerde in het Nederlandse trotskistenblad "De Internationale" van september. Daarin wordt onduidelijk adhaesie betuigd met de onlangs in Denemarken opgerichte organisatie van vrijwilligers voor Vietnam. Ook in Nederland - aldus dit blad - dient daartoe een actie ingezet te worden. Het artikel besluit met de woorden: "De leden van de Nederlandse sectie van de Vierde Internationale zullen niet de laatsten zijn, die zich als vrijwilligers zullen melden".

Nieuwe trotskistische poging tot vorming linkervleugel in PvdA ?

Blijkens een mededeling in het trotskistisch georiënteerde, links-socialistische blad "Links" van 10 september j.l., wilde de redactie op 1 oktober een bijeenkomst beleggen voor alle lezers en sympathisanten, die tevens lid zijn van de PvdA. Het motto voor deze vergadering ("Links af") weerspiegelde duidelijk de bedoeling van de overwegend trotskistische leiding van het blad om druk op de PvdA-leiding uit te oefenen tot het volgen van een meer linkse koers.

De agenda vermeldde o.m.; eventueel bij de (PvdA-)afdelingen in te dienen congres-voorstellen; de voordracht van Kamerkandidaten en de aanwijzing van afgevaardigden naar een aantal elders in het blad opgesomde partij-evenementen.

Waarschijnlijk met de bijbedoeling in het bezit te komen van namen en adressen van sympathisanten, werd de aspirant-deelnemers - onder het motief dat de redactie niet alle lezers-partijleden kende - verzocht zich bij het redactie-adres Pekelharingstraat 11 hs. in Amsterdam te melden. Hier woont de bekende trotskist Dr. Theo van Tijn.

Gedachtig aan de activiteiten van het destijds door dezelfde trotskisten beïnvloede en in 1960 op last van het PvdA-bestuur opgeheven Sociaal Democratisch Centrum, lijkt de veronderstelling gewettigd dat

de boven vermelde activiteit een nieuwe poging is tot vorming van een georganiseerde linkervleugel in de PvdA.

Acties tegen NAVO-vestiging in de Benelux

Naar aanleiding van de plannen tot vestiging van NAVO-onderdelen in Nederland, heeft het Partijbestuur van de PSP haar afdelingen en gewesten opgeroepen om, in de periode van half september tot 8 oktober, overal in den lande openbare demonstraties te organiseren tegen de NAVO in het algemeen en de vestiging van NAVO-instellingen in het Beneluxgebied in het bijzonder. Verder heeft de PSP besloten om, in overleg met het (links-)Socialistische Konfederaal Verbond in België, op zaterdag 8 oktober een grote landelijke demonstratieve mars in Amsterdam te organiseren, welke gevolgd zal worden door een soortgelijke manifestatie in Brussel op 9 en in Luik op 15 oktober d.a.v.

Getracht wordt om zoveel mogelijk organisaties, groepen en personen tot deelneming aan de protestmars op 8 oktober te bewegen. Naar verluidt is er de PSP, mede met het oog op haar prestige als politieke partij, alles aan gelegen deze mars tot een indrukwekkend gebeuren te maken. Men vroeg en verkreeg bereids vergunning voor de tocht.

Intussen werd aan de oproep tot regionale en plaatselijke demonstraties tegen de NAVO, blijkens het PSP-blad "Bevrijding" van 24-9-'66, slechts op bescheiden schaal gehoor gegeven. Onder meer had in Maastricht, op initiatief van de kersverse PSP-er en publicist een tocht door de binnenstad plaats, waaraan vogels van velerlei pluimage deelnamen: geestelijken, kunstenaars, provo's, academici als dr.

en prof. en strijders voor onafhankelijkheid in de "Derde Wereld".

Dat deze demonstratie qua doelstelling wel enigszins buiten het kader van de gerichte anti-NAVO-activiteiten van de PSP viel, bleek ondermeer uit de meegevoerde spandoeken en uit mededeling aan de pers, dat dit protest tegen alle militaire pacten gericht was en niet tegen als klein onderdeel daarvan. Niettemin werd tijdens de mars gecolporteed met het zojuist door de PSP uitgebrachte boekje over het verleden van deze generaal, dat de titel "Van NAZIgeneraal tot NAVOgeneraal" draagt.

Aangenomen mag worden, dat de agitatie tegen de NAVO van communistische, zowel als van radicaal-pacifistische, links-socialistische, trotskistische en anarchistische zijde in de komende maanden - in en buiten Limburg - nog wel zal toenemen.

OVERZICHT BUITENLANDSE REIZEN

Tot + 30 sept. 1966

<u>Datum</u>	<u>Naam</u>	<u>Geb.datum</u>	<u>Reisdoel</u>
+ 4-6-1966 + 17-6-1966			Resp.lid hoofdbestuur en voorzitter ANJV.Sofia, 7e congres van de Wereldfed.Dem.Jeugd.
5-6-1966 28-6-1966	GROOT, P. de (en echtgenote)	19- 7-1899	Voorzitter CPN.Frankrijk, vakantie.
1-7-1966 1-8-1966	SNELLEN, J.G.J. (met gezin)	19- 3-1926	Ex-journalist "De Waarheid", thans correspondent Oostduits persbureau ADN. Oost-Berlijn, vakantie.
2-7-1966			Lid PB CPN. Naar Tsjecho-Slowakije, vakantie.
2-7-1966			Bestuurslid Ned.sectie Int.Ver.Dem.Juristen. Inreis vanuit Praag, reisdoel onbekend.
6-7-1966 17-7-1966			Correspondent van "De Waarheid" in Moskou. In Nederland met vakantie.
9-7-1966			Tolk. Inreis vanuit Kopenhagen, reisdoel onbekend.
13-7-1966			Studeert te Moskou. Aankomst in Nederland, vakantie.
2-8-1966 23-8-1966			Bestuursleden MLCN. Albanië, vakantie.
3-8-1966			Studeert te Moskou. Aankomst in Nederland vakantie.
15-8-1966 5-9-1966	SEEGERS, L. (en echtgenote)	19- 5-1891	Gemeenteraadslid CPN te Amsterdam. Oost-Berlijn, vakantie.

<u>Datum</u>	<u>Naam</u>	<u>Geb.datum</u>	<u>Reisdoel</u>
19-8-1966 28-9-1966			Correspondent van "De Waarheid" te Moskou. In Nederland voor con- tact met de partij- leiding.
2-9-1966 ± 13-9-1966	SEGGELEN, J. van	16-11-1921	Resp.directeur en win- kelchef Pegasus. Leip- zig-Leipziger Messe.
5-9-1966 ± 10-9-1966			Werkzaam op Redactie "De Waarheid".Black- pool (Eng.), TUC- congres (5-10 sept).
11-9-1966			Leden CPN. Parijs, feest van "l'Humani- té".
11-9-1966 14-9-1966			Tolk. Parijs, reisdoel onbekend.
+ medio sept.	FERARES, M.	5- 1-1922	Vooraanstaande Ned. trotskisten. Parijs, vergad.Int.Secr.Rev. Marx. (Tendens IVE Int.)
20-9-1966 27-9-1966	HULST, Willem	9-12-1916	Alg.secr.Ver."Ned. USSR". Moskou en Praag, besprekingen VERNU-reizen.

STAKINGSOVERZICHT SEPTEMBER 1966

Bedrijf : Nieuwe Noord Nederlandse Scheepswerf
(Groningen).

Aanleiding : ontstemming over het lange uitblijven van de
eindafrekening van de tarief- en premiever-
diensten.

Inmenging vakbonden : geen.

Resultaat : geen.

Aantal werknemers : 160.

Aantal stakers : 160.

Duur van de staking : enige uren op 8 en 9 september 1966.

A G E N D A

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
3-6 okt.1966	Wereldconf.over jeugdproblemen.	Stockholm	Int.Dem.Vrouwen Fed.
10-15 okt.1966	6e Congr.Internat. Organ.v.Journalisten en viering 20-jarig bestaan.	Oost-Berlijn	Int.Organ.v.Journa- listen.
24-29 okt.1966	Wetensch.Conf.over het vooroorlogse "Volksfront".	Parijs	Institut Maurice Thorez.
herfst 1966	Int.Conf."ter onder- steuning van de Span- jaarden die strijden voor beëindiging van de gevolgen van de burgeroorlog".	Parijs	Comité français pour l'Espagne.
* 5 en 6 nov.1966	Congres Ned.Vrouwen Beweging, tevens vie- ring 20-jarig bestaan.	Amsterdam	Ned.Vrouwen Beweging.
dec.1966	Conferentie voor strijd tegen de mono- polies op nationaal en internationaal niveau.	Boedapest	Wereld Vakverbond.
* 23, 24 en 25 dec. 1966	11e congres ANJV.	Amsterdam	Alg.Ned.Jeugdverbond.

* nieuw c.q. aangevuld.